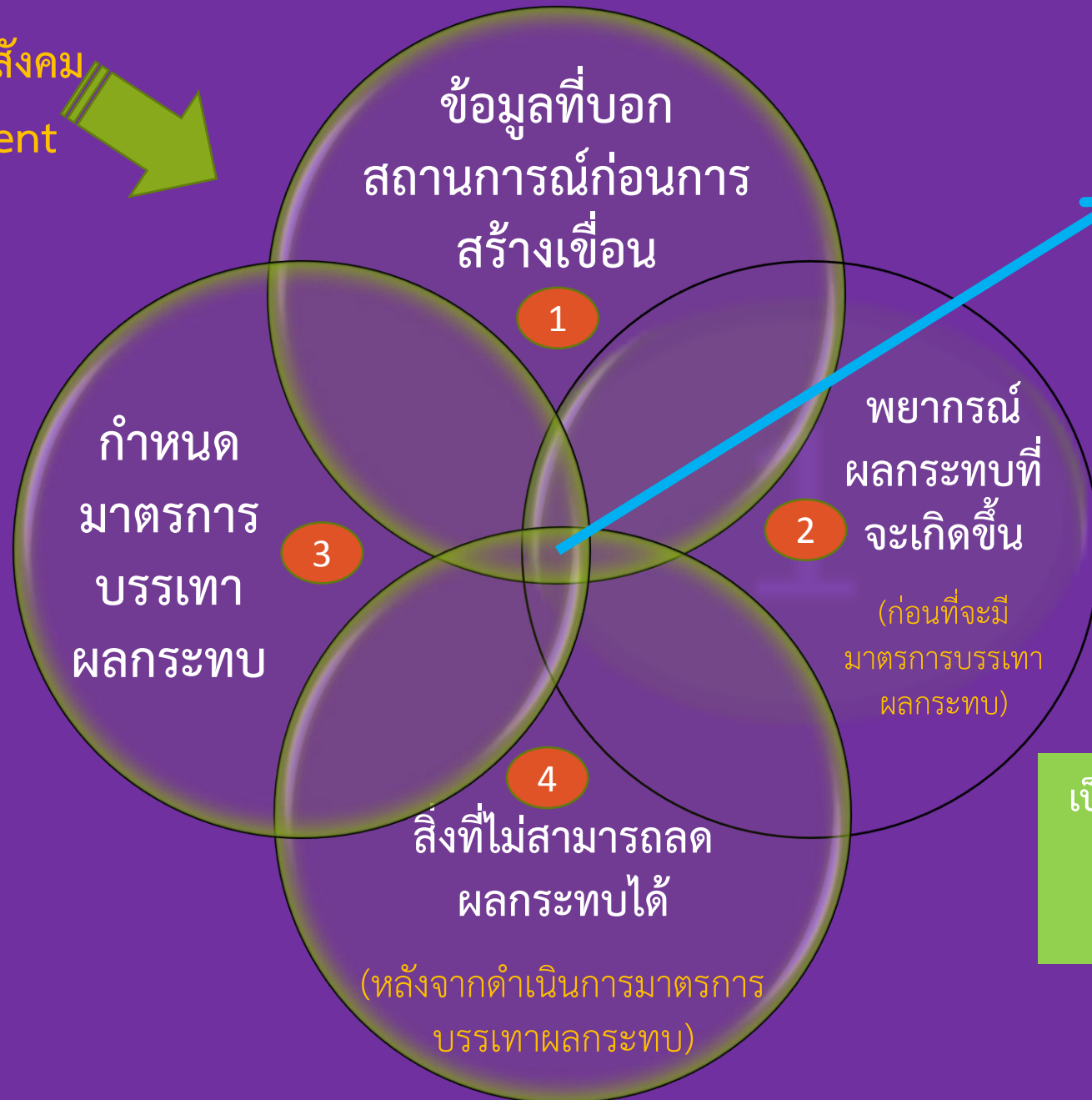

ความเห็นและข้อสังเกตการประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม
และผลกระทบข้ามพรมแดน
พิจารณาจากเอกสารโครงการเขื่อนปากลาย

มาลาศรี คำศรี

ผู้เชี่ยวชาญด้านเศรษฐกิจและสังคม

การประเมินผลกระทบด้านสังคม
Social Impact Assessment

- ✓ ใครจะได้รับผลกระทบ?
- ✓ กระทบอย่างไร?
- ✓ จะมีมาตรการบรรเทาผลกระทบได้อย่างไร?
- ✓ เพื่อให้คุณภาพชีวิตของผู้ที่จะได้รับผลกระทบอย่างน้อยมีมาตรฐานดีเท่ากับก่อนสร้างเขื่อนหรือดีกว่า

เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่า
ควรสร้างเขื่อนหรือไม่?
หรือจะมีการปรับปรุงอย่างไร?

ข้อมูลการประเมินกระทบด้านสังคม
จากเขื่อนปากกลาย สปป.ลาว

ใครจะได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากลายต่อชุมชนใน สปป ลาว

ชุมชนในประเทศลาว: ผลกระทบโดยตรง 9,651 คน

- เหนือบริเวณพื้นที่เก็บกักน้ำ: 5 หมู่บ้าน 256 ครัวเรือน ราษฎร จำนวน 1,377 คน จะได้รับผลกระทบโดยตรง
- บริเวณพื้นที่เก็บกักน้ำ: 8 หมู่บ้าน 744 ครัวเรือน ราษฎร จำนวน 3,647 คน ที่จะได้รับผลกระทบและอพยพโยกย้าย
- บริเวณพื้นที่ด้านล่างเขื่อน: 12 หมู่บ้าน 2,913 ครัวเรือน ราษฎร จำนวน 15,363 คน ที่จะได้รับผลกระทบ
- 3 หมู่บ้าน 354 ครัวเรือน ราษฎรจำนวน 1,714 คน ที่จะเป็นหมู่บ้านมีผู้อพยพโยกย้ายเข้าอยู่

การประกอบอาชีพและรายได้

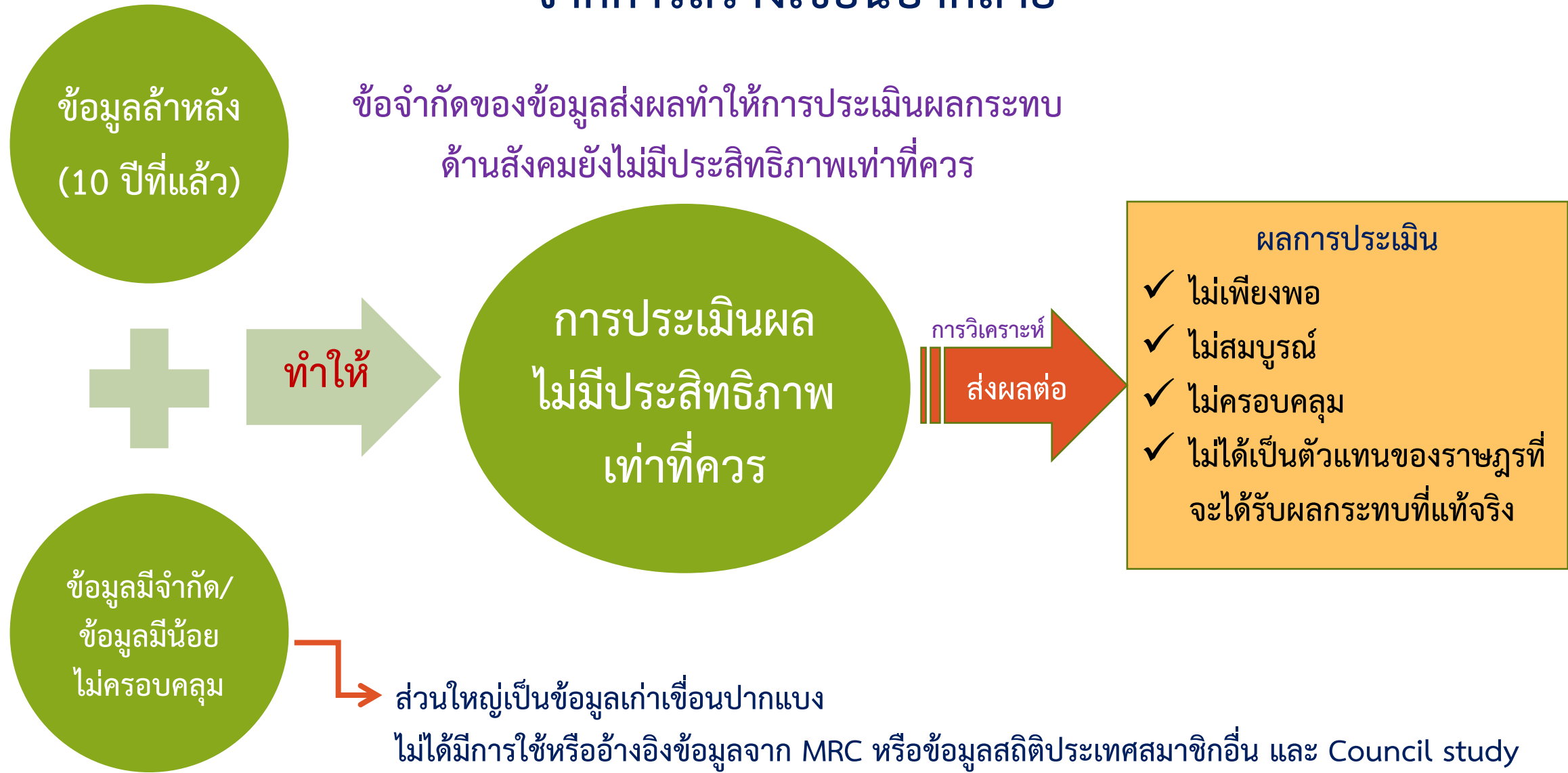
- อาชีพหลัก ปลูกข้าว ไร่ข้าวโพด ไร่มันสำปะหลัง
- หาปลาไม่ใช่อาชีพหลักแต่เป็นอาชีพเสริมและหาเพื่อบริโภค
- รายได้ครัวเรือน 2,800-6,900 ดอลลาร์
- รายได้เฉลี่ย 3,450 ดอลลาร์ต่อครัวเรือน
- รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน 1,400-3,700 ดอลลาร์

ใครจะได้รับผลกระทบข้ามพรมแดนจากการสร้างเขื่อนปากกลาย?

ผลกระทบข้ามพรมแดน (ระยะทาง 5 กม.จากริมฝั่งแม่น้ำโขง):

- โซน 1 – ภาคเหนือประเทศลาว ราษฎร จำนวน 914,000 คน
- โซน 2 – ไทย-ลาว ราษฎร จำนวน 2,616,000 คน
- โซน 3 – ภาคใต้ประเทศลาว ราษฎร จำนวน 571,000 คน
- โซน 4 – กัมพูชา ราษฎร จำนวน 8,466,000 คน
- โซน 5 – เวียดนาม ราษฎร จำนวน 12,487,000 คน
- จำนวนราษฎรที่ได้รับผลกระทบข้ามพรมแดนและผลกระทบสะสม
จำนวนทั้งหมด 25 ล้านคน

ข้อสังเกตและข้อคิดเห็นต่อข้อมูลการประเมินผลกระทบด้านสังคม จากการสร้างเขื่อนปากลาย

1. ข้อมูลการพึ่งพาทรัพยากรบริเวณแม่น้ำ

1. การประเมินจำนวนราษฎรที่ใช้หรือพึ่งพาทรัพยากรบริเวณแม่น้ำเพื่อการดำรงชีวิตยังไม่ชัดเจน อาจมีสาเหตุมาจาก

- 1) ฐานข้อมูลที่มีอยู่ไม่เพียงพอ ข้อมูลมีน้อย
- 2) การเก็บข้อมูลภาคสนามและการคัดเลือกตัวแทนไม่ครอบคลุมพื้นที่ ส่งผลทำให้ข้อมูลที่ได้ อาจจะไม่ได้อาจะไม่ได้ตัวแทนของพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบที่แท้จริง
- 3) ควรมีการเก็บข้อมูลที่ครอบคลุม และวิเคราะห์ข้อมูลตามหลักการสากลด้านการประเมินด้านสังคม เพื่อการพยากรณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการสร้างเขื่อน

2. ข้อมูลการทำการประมง

1. การประเมินผลกระทบด้านการประมงต่อผู้หาปลาอย่างไม่ชัดเจน
  - ✓ ข้อมูลความสำคัญของการทำการประมงในเอกสารมีความแย้งกัน
  - ✓ ขาดข้อมูลผู้หาปลา ผลจับสัตว์น้ำ จำนวนเครื่องมือทำการประมง ที่เพียงพอและครอบคลุม ซึ่งทำให้ผลการประเมินด้านสังคมที่เกิดจากผลกระทบด้านการประมงจากเขื่อนปากลายมีน้อยมาก
  - ✓ การวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงด้านอุทกศาสตร์ต่อทรัพยากรสัตว์น้ำและอาชีพการประมงยังไม่ชัดเจน

ซึ่งข้อมูลนี้มีความสำคัญต่อการประเมินผลกระทบด้านประมงในแต่ละพื้นที่

การประเมินกระทบข้ามพรมแดนและ ผลกระทบสะสม

ผลกระทบข้ามพรมแดนประเมินจากข้อมูลราษฎรในการพึ่งพาทรัพยากรในแม่น้ำโขงในการดำรงชีวิตของราษฎรในลุ่มน้ำโขง

โซน (ระยะทางรัศมี 5 กม.จากริมฝั่งแม่น้ำโขง) ราษฎรที่ได้รับผลกระทบทั้งหมด 25 ล้านคน	ระดับการพึ่งพาแม่น้ำโขง	
	ริมฝั่งแม่น้ำ ด้านซ้าย	ริมฝั่งแม่น้ำ ด้านขวา
โซน 1: ภาคเหนือของลาว (0.91 ล้านคน)	3.7	3.8
โซน 2: ไทย-ลาว (2.62 ล้านคน)	3.1	2.7
โซน 3: ภาคใต้ลาว (0.57 ล้านคน) บ้านเวินบิกถึงชายแดนกัมพูชา	3.3	3.2
โซน 4: กัมพูชา (8.47 ล้านคน) ชายแดนกัมพูชาถึงชายแดนเวียดนาม	4.1	4.0
โซน 5: ภาคใต้เวียดนาม (12.549 ล้านคน) ชายแดนเวียดนามถึงเดลต้าเวียดนาม	4.1	4.2

ผลกระทบข้ามพรมแดน

- ✓ บริเวณที่จะสร้างเขื่อนปากลายห่างจากประเทศไทยประมาณ 100 กม. ด้านใต้ของเขื่อนบริเวณโซน 2 (ไทย-ลาว)
- ✓ พื้นที่ประเทศไทยได้ถูกระบุไว้ว่าจะเป็นบริเวณที่ประชาชนจะได้รับผลกระทบข้ามพรมแดนด้านสังคมในระดับปานกลาง (2.7)
- ✓ อย่างไรก็ตาม ไม่มีข้อมูลรายละเอียด
- ✓ ที่ชัดเจนว่าจะกระทบอย่างไรต่อราษฎรในชุมชนที่อยู่ทางด้านใต้เขื่อน (ไทย กัมพูชา เวียดนาม)
- ✓ ข้อมูลไม่เพียงพอและชัดเจนพอในการอธิบายเรื่องผลกระทบข้ามพรมแดน/กระทบสะสม

* ระดับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากลาย: 1=ต่ำมาก, 2=ต่ำ, 3=ปานกลาง, 4=สูง, 5=สูงมาก

มาตรการบรรเทาผลกระทบข้ามพรมแดนและผลกระทบสะสม

- ✓ ไม่มีมาตรการลดผลกระทบข้ามพรมแดนด้านสังคมหรือผลกระทบสะสมที่จะเกิดขึ้นหลังจากสร้างเขื่อนปากลาย
- ✓ ดังนั้น จึงไม่มีแผนการจัดสรรงบประมาณสำหรับการติดตาม (Monitoring) และการบรรเทา (Mitigation) ผลกระทบข้ามพรมแดนด้านสังคม (Social impact transboundary impact) ปรากฏอยู่ในเอกสารที่เสนอโดย สปป ลาว

มาตรการบรรเทาผลกระทบข้ามพรมแดน

ไม่มีการกำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบข้ามพรมแดนด้านสังคมสำหรับราษฎรและชุมชนที่อยู่ใต้เขื่อนซึ่งมีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่าจะได้รับผลกระทบด้านลบ (Negative impacts) ตั้งแต่ระดับปานกลางจนถึงระดับสูง อย่างไรก็ตาม เอกสารระบุว่า ผลกระทบข้ามพรมแดนและผลกระทบสะสมจะบรรเทาได้เมื่อมีการบริหารจัดการ การติดตามและมาตรการลดผลกระทบในด้านวิชาการส่วนอื่นแล้ว เช่น มาตรการด้านความปลอดภัยเขื่อน การสร้างบรรไดปลาโจน ฯลฯ

ข้อเสนอแนะเพื่อพิจารณา

1. ควรมีการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากรายงานการศึกษาจากแหล่งอื่น เช่น ข้อมูลจาก MRC (SIMVA, Council study) ข้อมูลสถิติของประเทศเพื่อให้ได้:
  - ✓ ข้อมูลที่เป็นปัจจุบันเพื่ออธิบายสถานการณ์ปัจจุบันที่ถูกต้องและแม่นยำขึ้น
  - ✓ ข้อมูลครอบคลุมทุกด้านสำหรับการประเมินผลกระทบด้านสังคม
  - ✓ เป็นข้อมูลที่เป็นตัวแทนของพื้นที่ที่จะได้รับผลกระทบจากเขื่อนปากลายอย่างแท้จริง
2. ถึงแม้ว่า PDG 2009 จะไม่ครอบคลุมในเรื่องผลกระทบด้านเศรษฐกิจและสังคม และผลกระทบข้ามพรมแดนและด้านสังคม แต่ก็เป็นข้อกังวลของประเทศสมาชิกที่จะได้รับผลกระทบ (ไทย กัมพูชา และเวียดนาม)
3. ดังนั้น ควรมีการประเมินในประเด็นของผลกระทบข้ามพรมแดนและด้านสังคมและผลกระทบสะสมในพื้นที่ที่อยู่ด้านใต้เขื่อนเขื่อนปากลายให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น มีรายละเอียดครอบคลุมว่า:
  - ✓ กระทบอย่างไร? และใครจะได้รับผลกระทบบ้าง?
  - ✓ กำหนดมาตรการการติดตามและมาตรการบรรเทาผลกระทบข้ามพรมแดนอย่างไร?
  - ✓ และถ้าหากว่าเกิดผลกระทบแล้วไม่สามารถบรรเทาได้จะมีมาตรการอย่างไร?
  - ✓ มีแผนงบประมาณด้านการติดตามและลดผลกระทบข้ามพรมแดนด้านสังคมอย่างไร?

ข้อพิจารณาเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการร่วม
ของคณะกรรมการสิทธิการลุ่มน้ำโขง (MRC)
จากการรายงานพิจารณาด้านเทคนิค
(TRR ครั้งที่ 2)

ฐานข้อมูลและผลกระทบ

1. อัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับ**ราษฎรในท้องถิ่น (ประเทศลาว) ที่ได้รับผลกระทบ** ที่มีรายละเอียดครอบคลุมผลกระทบต่อวิถีชีวิตของราษฎรทุกด้านที่จะเกิดขึ้น โดยรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมจากรายงานการศึกษาจากแหล่งอื่น เช่น ข้อมูลจาก MRC (SIMVA, Council study) ฯลฯ
2. ความสอดคล้องของข้อมูลเกี่ยวกับราษฎรที่ได้รับผลกระทบกับงบประมาณในการบรรเทาผลกระทบและรายละเอียดอื่นๆ โดยให้ความชัดเจนในเรื่องที่ได้ดำเนินการไปแล้วและแผนการดำเนินการต่อไป

ฐานข้อมูลและผลกระทบ

3. อัปเดตข้อมูลด้านผลกระทบข้ามพรมแดนให้มีความสอดคล้องกับข้อมูลด้านเศรษฐกิจและสังคมของ MRC เช่น ฐานข้อมูลด้านสังคมและเศรษฐกิจและผลกระทบต่อวิถีชีวิตของราษฎรต่อ**ราษฎรที่อยู่ด้านใต้เขื่อนปากลาย**
4. ปริมาณการพยากรณ์ผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นให้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของMRC เช่น การศึกษา the Council Study

ผลกระทบและมาตรการบรรเทาผลกระทบ

1. การประเมินผลกระทบข้ามพรมแดนต่อสิ่งแวดล้อมและด้านสังคม ควรที่จะเป็นการประเมินผลกระทบในพื้นที่เฉพาะของเขื่อนปากลาย ไม่ใช่เป็นการประเมินผลกระทบทั่วไป
2. เป้าหมายของการประเมินเพื่อพยากรณ์ผลกระทบด้านสังคมที่จะเกิดขึ้นถ้ามีการสร้างเขื่อนแล้ว
  - ✓ เพื่อกำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบที่จะเกิดขึ้น
  - ✓ การประเมินว่ายังมีสิ่งไหนบ้างที่ไม่สามารถลดผลกระทบได้แม้ว่าจะมีการดำเนินการตามมาตรการบรรเทาผลกระทบแล้ว
  - ✓ โดยการกำหนดมาตรการบรรเทาผลกระทบอย่างไร เพื่อที่จะให้ความเป็นอยู่หรือคุณภาพชีวิตของราษฎรที่จะได้รับผลกระทบอย่างน้อยมีมาตรฐานดีเท่ากับก่อนการสร้างเขื่อนหรือดีกว่า

ผลกระทบและมาตรการบรรเทาผลกระทบ

1. ในทางปฏิบัติ, การลดผลกระทบสะสมควรมีการดำเนินการภายใต้ความร่วมมือในการดำเนินการและติดตามมาตรการลดผลกระทบระหว่างผู้พัฒนาโครงการ ตัวแทนรัฐบาล คณะกรรมาธิการลุ่มน้ำโขง (MRC)
2. ให้มีความชัดเจนในเรื่องงบประมาณ แผนการดำเนินงาน การติดตาม และการบริหารจัดการหน้าที่ความรับผิดชอบในมาตรการบรรเทาผลกระทบ

ขอพระคุณค่ะ

